Aplauze, aplauze

Dan C. Mihăilescu (n. 1953) este critic şi istoric literar. A publicat volume de eseuri, a semnat traduceri, a deţinut rubrici în cele mai importante publicaţii româneşti. Din anul 2000 până în decembrie 2016 a fost realizatorul emisiunii *Omul care aduce cartea*, la ProTV. Printre titlurile apărute la Humanitas se numără *Oare chiar m-am întors de la Athos?*, *Ce mi se-ntâmplă: Jurnal pieziş*, *I.L. Caragiale şi caligrafia plăcerii*, *Cartea ca destin* (portret în dialog cu Daniel Cristea-Enache), *Castelul, biblioteca, puşcăria. Trei vămi ale feminităţii exemplare*, *Despre nerăbdarea de a fi răbdător* (dialog epistolar cu Ciprian Măceşaru), *Ce-mi puteţi face, dacă vă iubesc!? Eseu confesiv despre Ioan Alexandru*, *Plăceri vinovate şi datorii împlinite. 12 confesiuni (o antologie)*, *Podul cu vechituri* (cronici), *Alte mijlociri. Arest livresc la domiciliu* (cronici), *Mers de voie* (cronici).

DAN C. MIHĂILESCU

Aplauze, aplauze

cronici din lumea teatrului românesc

HUMANITAS

Redactor: Georgeta-Anca Ionescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Iuliana Constantinescu, Dan Dulgheru

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Mihăilescu, Dan C.
Aplauze, aplauze: cronici din lumea teatrului românesc /
Dan C. Mihăilescu. – Bucureşti: Humanitas, 2026
ISBN 978-973-50-9437-9
792

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Cuprins

Introducere. Cu luntrea confesivă pe un ocean de recunoştinţă 7

Liviu Ciulei dăruit patrimonial posterităţii 21

Liviu Ciulei subiect de psihobiografie 29

George Constantin, statuia reînsufleţită 37

Victor Rebengiuc în drumul către centenar 43

Actorul de pământ 48

George Banu, teatrul total şi spectatorul absolut . . 52

George Banu protagonist al confesiunii 59

Alexandru Tatos, un eu tremurător predestinat hărţuirii 65

Mircea Ghiţulescu, o bancă de date pentru lumea teatrală 74

Marius Manole, un funambul fără plasă de siguranţă 82

Gavril Pătru, într-un triptic oltenesc fenomenal . . . 88

Alexandru Dabija în alint monografic 93

Richard III, Mihai Măniuţiu şi Marcel Iureş
după treizeci de ani 99

Cristina Modreanu, teatrul ca rezistenţă şi cenzura
de dincoace de cortină. 105

Înscenările Marinei Constantinescu 113

Introducere
Cu luntrea confesivă pe un ocean de recunoştinţă

Sfânta mea treime pământeană, care mi-a susţinut supravieţuirea de la şapte la şaptezeci de ani, a fost compusă din lectură, natură şi scenă/(mic) ecran. Nu a fost nevoie să colind prin C.G. Jung pe traseul dintre sine şi *persona* ca să ajung, încă din anii preşcolari, conştient de faptul că sunt(em) doi. Primul e un copil angelic, fetiţos, speriat de handicapul bâlbâielii şi timorat de frustrări şi complexe (obezitate, neîndemânare, sărăcia mahalalei şi absenţa tatălui), dar compensat de un ludic irepresibil, cuminţenie placidă, sete de armonie, extaz şi seninătate. Alături, şi paralel, stă o umbră duhnind a pucioasă, un fuior de ispite drăceşti care mă năpădeau cu indecizii, necredinţă, nesiguranţă, lanţuri de slăbiciuni adictive şi laşităţi. Unul era(m) în casă şi în curte, retractil, pufos, ascultător şi intens imaginativ în regizarea jocurilor cu copiii din vecini, pentru ca, odată ieşit pe poarta ca o cortină, să apară histrionul obraznic, gata să se zburlească la vânzătorii care-mi ironizau handicapul logopedic, să-i faulteze sadic pe confraţii miuţelor de pe maidan,

dispuşi să-mi vadă kilogramele în plus doar ca abilităţi de portar (noroc am avut cu hăndrălăii care m-au căftănit arbitru, dată fiindu-mi, ziceau ei, imparţialitatea, ceea ce parcă mi-a hărăzit la maturitate un mirific abonament la calitatea de membru în cele mai diferite jurii). Introvertit în esenţă, solitar, ezitant şi aproape sociofob înăuntru, pentru ca, odată ieşit în lume, să-mi las orgoliul să zburde histrionic, „să se dea în spectacol", cum îmi tot reproşau, cu ironie galeşă, prietenii.

M-am legănat, când masochist, când hedonist, în acest scrânciob existenţial din clasele primare până la pensionare. Bufleiul care-şi ţintuia auditorii preşcolari cu basme *horror* („mămică, ăsta minte de îngheaţă apele, da' se uită ăştia mici la el ca stanele de piatră", mă pâra maică-mii bunica) avea să facă acelaşi lucru, la îndemnul învăţătoarei, cu colegii din primele clase, iar elevul Liceului nr. 39 va fi pus de profesoara de română Ana Ruţă să comenteze în faţa clasei psalmii lui Arghezi (culmea, acelaşi subiect mi-a picat la „practica pedagogică" din facultate, când, văzându-mă că scot Biblia pe catedră, flăcăii dintr-a XII-a de la Bălcescu – azi Sf. Sava – s-au holbat ca portarii la penalty), pentru ca, în facultate, la o ediţe a FNAS (Festivalul Naţional al Artei Studenţeşti) să-i fiu partener bunului prieten Marian Popescu, viitorul teatrolog, în scena desluşirii dintre Pampon şi Crăcănel (fireşte că mimetic furibund cuplului Caragiu–Moraru) şi în sceneta *Liftul* de Dumitru Solomon, subtilă parabolă

antipartinică în care slabul (omul normal) nu poate nicicum să ajungă la libertatea etajului dorit din cauza tonajului grasului. Grasul fiind, evident, eu, cel care, tot înfulecând pe scenă ditamai franzela „Dâmboviţa“ umplută cu parizer, am uitat o replică, un simplu „da“, convins că era replica neatentului Marian, timp în care neuitatul nostru regizor, etericul dandy Alexandru Sincu (prefaţatorul *Maestrului*… bulgakovian în BPT), se rostogolea disperat pe duşumeaua din spatele cortinei şoptind fioros „spune *da*, spune dracului DA!“). Tot pe atunci, deja dependent de Scenă, invidiam echipa selectată de acelaşi Sincu pentru o „mopeteiană“ antologată din Mircea Ivănescu, unde jucau Miruna Gologan (viitoarea Runcan), Florin Râpă (viitorul Iaru), Luminiţa Medeşan şi Andrei Roman (ulterior în Canada). Şi tot în facultate, spre furia (răzbunătoare pe viaţă) a lui Eugen Simion, aveam să optez, împreună cu Marian Popescu, nu pentru Cercul de critică, ci pentru Cercul de istoria dramaturgiei cu care am ajuns să dezbatem, între multe altele, montarea lui Ion Cojar cu *Ifigenia* lui Mircea Eliade la Naţional, faţă către faţă cu protagonista, Tania Filip, şi să vizităm redacţia revistei *Teatrul*, încropind planuri de viitoare colaborări cu cândva temutul ideolog Florin Tornea.

Cât despre prietenia cu Marian, cum să nu spun că am debutat împreună împărţind aceeaşi pagină în *România literară* prin intermediul admirabilei noastre asistente Antoaneta Tănăsescu, alias Ioana

Mălin, cronicarul radio din revista lui George Ivaşcu. Marian scria despre Marin Sorescu, eu, despre Leonida Teodorescu. Mi-am flatat orgoliul tipărind în acelaşi 1975, în *Analele Universităţii*, secţia Filologie, un eseu firoscos despre structurile teatrale din *Istoria ieroglifică* în paralel cu *Ţiganiada*. Lucrarea de licenţă, coordonată de acelaşi Vicu Mîndra (da, cel acuzat odios de nedrept de Eugen Simion că „l-a dat afară din facultate pe Călinescu"), era despre teatrul blagian, devenită carte în 1984 graţie sublimei generozităţi a lui Ion Pop.

Nici acum nu m-am lămurit dacă îngerul ocrotitor sau diavolul provocator m-a împins între fălcile năucitoare ale menghinei numite *Omul care aduce cartea*, cu 15 ani de apariţie zilnică (minus vacanţele) la ProTV, cel mai feeric interval din viaţa mea, chit că mi-am plătit acest desfrâu mediatic (vreme de păcătoasă „slavă deşartă", în limbaj ortodox) cu nouă ani de smerire hemiplegică. S-a zis şi s-a scris cu bunăvoinţă (fericitoare pentru mine) că mi-am transformat handicapul logopatic în atu mediatic, pentru că zestrea emisiunii de la Pro m-a teleportat câteodată şi de zece ori pe lună la diverse posturi TV, la evenimente „inspiraţionale", plus zeci de conferinţe, întâlniri cu liceeni, studenţi, finanţişti, corporatişti, medici etc., ca să nu mai socotim zecile de lansări de la târgurile de carte.

Ciudat este că, pentru mine ca împătimit al comuniunii prieteneşti şi al extazelor estetizante, momentele de sărbătoare, înălţare şi înseninare

dăruite de lumea scenei au întrecut în intensitate jubilatorie, energetism iradiant şi infuzie nădăjduitoare întâlnirile şi elanurile echivalente din spaţiul literar. Şi acolo, desigur, am avut parte de un mănunchi de prietenii şi comuniuni admirabile, în principal cu o serie de „autori Humanitas", botezaţi în joacă de mine „loja marilor tombolieri", după obiceiul flamboaiantelor întâlniri bianuale cu tombolă, propuse şi patronate de Ioana Pârvulescu. Un grup de scriitori alături de care m-am bucurat de nişte seri cărturăreşti efectiv înălţătoare, câţiva ani la rând, la festivalul „Carte la nisip", însufleţit la Mangalia de generoasa vrednicie a celui ce a fost Gigi Todor. Însă adevăratul sentiment de frăţietate nemărginită şi trăire deplin verticalizantă mi-a fost oferit de lumea aflată dincolo de cortină.

Fenomenul s-a dezlănţuit în 1991, când am inaugurat *Litere, arte & idei*, suplimentul cultural săptămânal de la *Cotidianul*, cu apexul reprezentat în 1993 de acel *Richard III* cu Marcel Iureş regizat la Odeon de Mihai Măniuţiu. Dincolo de rosturile strategice fixate instinctiv (recuperarea interbeliculului naţional, asimilarea politologiei occidentale, sincretismul estetic, ecumenismul religios, recuperarea şi valorizarea culturii Exilului), ne-am angajat în susţinerea cu toate forţele şi necondiţionată a celor două instituţii ce se afirmau pe atunci ca gigantice forţe patrimoniale, UNITER şi Editura Humanitas. Cartea şi teatrul prevalau şi, la un moment dat, redacţia noastră părea chiar un *hinterland*

al teatrului Odeon, inclusiv prin prezenţa lui Constantin Ciubotariu, talentatul pictor şi scenograf care se afla simultan şi în echipa *LAC&I* ca meşter grafician, şi pe scena teatrului, ca şi a revistei *Canava*. În cabinetul negru al memoriei mele profesionale pulsează şi azi veninos primul meu episod de tentativă cenzorială cu cineva apropiat conducerii *Cotidianului*. Când am susţinut *Au pus cătuşe florilor*, spectacolul regizat de Alexander Hausvater la Odeon, am fost sever admonestat de tânărul lider ţărănist Mamulea cam în maniera lui Mihai Dulea: „eu fac parte dintr-un partid creştin-democrat şi nu pot să accept ca ziarul nostru să laude un spectacol care conţine nuditate masculină".

În comandoul nostru teatral figurau atunci Marian Popescu, Marina Constantinescu, Victor Scoradeţ şi Doru Mareş, iar Miruna Runcan şi Cristian C. Buricea-Mlinarcic îşi tipăreau uneori revista *Canava* în aceeaşi cameră cu computerele noastre. Irina Coroiu acoperea filmul, iar Vivia Săndulescu îi aducea pentru prima oară în lumina presei pe Răzvan Mazilu, Cosmin Manolescu şi Florin Fieroiu.

Războiul de gherilă dus pentru edificarea UNITER mi-a dăruit relaţia aproape de frăţietate cu acea grădină de om care se recomanda şugubăţ telefonic „Ion Leonida Pino Caramitru, măi Dane". El m-a plasat câţiva ani în Consiliul artistic al Naţionalului, alături de Sanda Manu, Radu Beligan, Marina Constantinescu, Alice Georgescu şi Adriana Popescu, dar şi în câteva jurii ale Galei UNITER,

ocazii cu care am petrecut secvenţe instructive, emoţionante şi înduioşător de plăcute spectatorului dependent care eram, împreună cu Mihai Fotino, Valeria Seciu, Ştefania Cenean sau Alexa Visarion. Am jurizat de nu mai puţin de zece ori – graţie bunei voinţe a cuplului de prieteni Elena şi Marian Popescu – concursul pentru „piesa anului", unde mi-am descoperit potriviri fascinante de gust, principii morale, abordări şi verdicte cu Marina Constantinescu. Am citit uneori şi câte 200 de texte în trei luni, dar ce bucuros am fost când l-am ghicit pe Petre Barbu din stil, ori am „dat peste" Radu Macrinici, Valentin Nicolau, Olga Delia Mateescu sau Stela Giurgeanu ca autori valabili.

Apropo de echipele jurizante: cum să uit furia lui Mihai Fotino pe tinerii nou-veniţi la Naţional şi care nu acceptau să joace în weekend („Domnule, ăsta e un lucru ştiut de când lumea şi pământul, curva, chelnerul şi actorul tocmai sâmbăta şi duminica muncesc mai dihai!"), ori scena delirantă cu Valeria Seciu, zeiţa mea (zeul era şi este Marcel Iureş), la unşpe noaptea, după un spectacol în Galaţi sau Brăila, când părea la un pas de leşin, iar eu, speriat de moarte, fără telefon de chemat salvarea, îmi făceam griji, pentru ca, odată ajunşi la hotel, diva s-o privească pe directoare cu minunaţii săi ochi dilataţi de speranţă întrebând-o extatic: „Ciorbă de burtă aveţi?".

Dar la capitolul anecdotic al ceasurilor strălucitoare de comuniune sufletească am un album uriaş.